

ה' של ספינה אוצרות הדף היומי

הרב יוסף חיים אוהב ציון

שד"י, והנזהר בזקן מאיר לו שם שד"י, וידוע כי שם שד"י מלואו ת"ק, ובזה מאיר בת"ק אברים של איש ואשתו, כי באיש יש רמ"ח ובאשה רנ"ב, וכיון שהאיר בהם שם ש-די זוכה לבנים". ופעמים רבות שמעתי מהגר"ח קנייבסקי שליט"א שציטט דברי רבנו יוסף חיים הללו לחשוכי בנים. והוסיף בשם החזו"א שהילדים אוהבים למשוך בזקן אביהם.

קנב:

**"נשמתן של צדיקים גנוזות
תחת כסא הכבוד"**

כמה פעמים אדם בא בגלגול

ביאר המהרש"א וז"ל: "ויש בזה המאמר סוד גלגול נשמות שנפש אדם שלא זכה בחייו תנתן עד ג' פעמים בגוף אחרים אולי יזדכך הנשמה שם. וסמכוהו אקרא: "הן כל אלה יפעל אל פעמים שלש עם גבר". משא"כ נפש הצדיק גמור במותו נשאר כך ולא בא לגוף אחר, וזהו שאמרו, נפשותם של צדיקים גנוזות תחת כסא כבוד, שנאמר "נפש אדוני צרורה בצרור החיים נשאר שם באוצר החיים". משא"כ נפש הרשע יקלענה בכף הקלע מגוף לגוף, והיינו המשל שינתנו לכביסה אולי יזדכך ויתכבס בגוף אחר היותר נקי וק"ל".

והנה בהא דאין נפש אדם מתגלגל יותר מג' פעמים, עיין בתיקוני זהר (תס"ט דף קג ע"א) שאמרו שם, ועד כמה זמנין עד אלף, כד"א "דבר צוה לאלף דור", ואינון אלף עלמין דנטע ליה עד דאצלח וארכיב ליה תמן, ורזא דמלה ועושה חסד לאלפים למאן לאוהביו ולשומרי מצותיו לאלף דור ע"ש. ובכסא מלך על התיקוני זהר שם כתב, אלף עלמין דנטע ליה עד דאצלח היינו למי שבג' גלגולים עשה זכות מועטים, אז עושה חסד עמו לגלגלו לאלפים עד שיגמור כל תיקונו כמצטרך, אבל מי שלא תיקן כלום בג' גלגולים אינו מגלגלו עוד ע"ש. והאריך בזה בספר מגדים חדשים כאן.

כתב מרן רבינו זי"ע במאור ישראל כאן: "המהרש"א בחידושי אגדות כתב, שאינו דומה שהלך יחף, (דהא אמרינן לעיל קכט. ימכור אדם כל מה שיש לו ויקח מנעלים לרגליו), אלא יוה"כ או ט"ב היה. ובפסחים (ק"ב), בדברים שצוה ר"ע לרבי יהושע בנו, אל תמנע נעלים לרגליך, ופירש רשב"ם שגנאי הדבר לת"ח שילך יחף. וק"ק דהא בפסחים (ק"ג): שבעה מנודין לשמים, ואחד מהם המונע נעלים לרגליו. וא"כ כל אדם שוה לזה. וראיתי בס' בן יהוידע שם שכתב דקמ"ל שאף ביוה"כ וט"ב לא ילך יחף ממש אלא ילבש נעלי בגד וכדומה. וכמ"ש הב"ח. ע"כ.

ולפי מה שכתב בשו"ת מעשה אברהם (ס' ד). בשם החסד לאברהם, דבא"י שאין עפרה טמא מותר לילך יחף, שנאמר וכפר אדמתו עמו, וסייעו מדכתיב ודוד עולה במעלה הזתים והוא הולך יחף. ע"ש. וכ"כ באשל אברהם ניימרק בפירות הנושרין (לשבת קנב), שגדול אחד היה מהדר לילך יחף בא"י, כי נאמר של נעליך מעל רגלך שאדמת קדש הוא. לפ"ז י"ל דשאני רבי יהושע בן קרחה דשמעתין שהיה בארץ ישראל. ע"ש. וק"ק שהרי ר"ע צוה את בנו רבי יהושע שלא ימנע מנעלים לרגליו, אף שהיה בא"י. ובפרט להתוס' לעיל (קנב) דריב"ק הוא בנו של ר"ע, ובאמת דההיא דדוד י"ל שנהג עצמו כמנודה ואבל לכפרת עון. וכ"כ בשו"ת לב חיים ח"א (ס' נ"ט). ע"ש. ומכ"ש לפמ"ש הר"י אברנבאל שאותו יום יוהכ"פ היה. ועיין בלב חיים שם. ובשו"ת יביע אומר ח"ה (ס' א' אות י"ד). ע"ש.

וע"ע להגאון רבי בן ציון מוצפי בשו"ת מבשרת ציון (ח"א סימן ג') מה שהאריך בזה.

"הדרת פנים וקן שמחת לב אשה נחלת ה' בנים"

גידול זקן סגולה לבנים

כתב בבן יהוידע: "נראה לי בס"ד שלשה אלה ראשי תיבות הש"ן הדרת שמחת נחלת, וזהו שנאמר (שיר השירים ז, ה): צוארך כמגדל הש"ן, ואלו תלויים זה בזה כי בזקן מאיר שם

קנב:

"ונעשה לו נם ועלתה בו צלף"

ניצוץ מי היה אותו חסיד

כתב רבינו הרי"ח בבן יהוידע: "הנה הרב חיד"א בפתח עינים כאן הביא מעמק המלך בענין החסיד הזה שהיה גלגול צלפחד וכו' עיין שם. ואני ראיתי ענין זה בהרחבה יותר בספר ליקוטי הש"ס המיוחס לרבינו האר"י ז"ל, שכתב וז"ל: "דע כי החסיד הזה הוא רבי יהודה ברבי אלעאי, ואז נתנוצץ בו נשמת צלפחד הצדיק אשר חטא בענין קשית עצים בשבת כדברי רבי עקיבה, ועתה תיקן אותו חסיד בחסידות זו את מעשהו. וזהו סוד שאמרו רבותינו ז"ל שיצא לו צלף חד וממנו היתה פרנסתו ופרנסת ביתו, כי צלף חד היינו צלפחד, והיתה מזה פרנסתו שתיקן מה שקלקל מקודם והזדונות נעשו לו כזכיות בתשובה מעליותא בהאי עד כאן לשונו, יע"ש.

"נמצינו למידין שהיה רבי יהודה ברבי אלעאי, וגם למדנו שלא היה גלגולו ממש אלא נתנוצץ בו. ולפ"ד הנזכרים נראה לי בס"ד הענין היטב, שהוא חטא בשבת בעצים שהיה מקושש ונסקל באבנים, כמו שכתוב (ויקרא כד, כג) "וירגמו אותו אבן", ועתה כיבד את השבת מצד מחשבתו אשר חשב בגדר האבנים ונעשה לו טובה בצלף שהוא עץ. ולפ"ד התוספות ז"ל (בב"ב ק"ט): שהביאו ממדרש רז"ל דמקושש לשם שמים נתכוון לכן מחשבתו הראשונה שהיתה לטובה הועילה לו עתה לשמור את השבת גם בקדושת המחשבה, ונמצא עתה שמר שבת במעשה ודבור ומחשבה, לכך עלה לו צלף בנס שיש בו שלשה מיני אוכל תמרות אביונות וקפריסין". וע"ע במאור ישראל כאן.

קנב.

"חזייה דלא סיים מסאני"

האם בארץ ישראל מותר ללכת יחף

"אין רואים במראה כשבת ורבי מאיר מתיר" (קמט). האם מותר לאיש להסתכל במראה לצורך

כתב מרן רבינו זי"ע במאור ישראל: "בהגהות יעב"ץ כתב, דבאיסורא דלא ילבש גבר שמלת אשה לא מיירי, א"נ דמיירי באשה. ובאמת שהר"ן פ"ב דע"ז (כט). כתב, שבמקומות שהאנשים רגילים להסתכל במראה, כמו הנשים, אין בזה משום לא ילבש גבר שמלת אשה. ע"ש. וכן כתב בארחות חיים ח"ב (עמוד רלב) בשם הרשב"א. וכ"כ מרן הבית יוסף בבדק הבית יו"ד (סי' קנו). וכן מצאתי עוד להריטב"א בחי' (עבודה זרה כט). ולהנימוקי יוסף שם שהתירו בזה. וכ"כ בשו"ת מהר"י מינץ (סי' ט"ז דל"א סע"ב). וכן פסקו הרמ"א (ביו"ד סי' קנו) והמהריק"ש (שם). ע"ש. וכן כתב הגאון החבי"ב בספרו דינא דחיי (לאוין מה דנ"ג ע"א), שכן מנהג העולם להקל, וסמכו ע"ד הר"ן והרשב"א. ע"ש. ולפי"ז נחא הכא בפשיטות. ועיין במש"כ בשו"ת יחווה דעת חלק ו' (סי' מט). ע"ש."

ומו"ר הראש"ל הגאון הגדול רבי יצחק יוסף בספרו ילקוט יוסף (ציצית ותפילין סימן כז ס"ק ד) כתב: "ובאמת שבשו"ת דברי חיים מצאנז ח"ב (סי' ו') כתב, לראות במראה שהתפילין יהיו באמצע הוא דברי בורות, כי אפילו אם אינם מכוונים ממש כשר, דידוע דיש מקום בראש להניח שני תפילין אפילו ברוחב וכו'. ע"כ. ובשו"ת ציץ אליעזר (חלק י"ב סי' ו' אות ב') ביאר כוונתו, דהקפידא מצאה מקום לנוח בשל איסור ההסתכלות במראה, משום לא ילבש. ועבור דקדוק כזה אין לסמוך על המקילין להסתכל בראי בזמן הזה. ובספר ארחות חיים נתן מקום לטעות בזה, שהשמיט בכלל שמדובר גבי הסתכלות במראה. ע"ש. גם בספר פסקי תשובה (סי' י"ב) כתב, דאין צריך שהתפילין יהיו בדיוק באמצע הראש, דמקום יש בראש לב' תפילין ברוחב, ואותם המסתכלים במראה הרי זה דברי בורות. ע"ש. ובפרט לפי מה שכתב בשו"ת מחזה אברהם (אורח חיים סי' ו') שדין בין העיניים הוא רק לכתחילה, ואף אם אינו בין העיניים יצא. ע"ש. אבל בהשמטות שבראש ספר פסקי תשובה הנ"ל כתב, שמצא בתשובת באר משה במאמר זכרון טוב (סי' י') שהאריך לתמוה על דברי הדברי חיים. וכתב עוד, נודע מכמה גדולים יראי ה' שהיה להם בכיסם כלי ראיה קטן, בכדי לראות שתפילין של ראש יהיו באמצע ממש. עכ"ל. ובת' הארכתי בזה. ע"ש."

"ועוד יש לומר דמאחר ויש אומרים מקום יש בראש להניח בו ב' תפילין היינו כלפי מעלה, דהיינו זה על זה ולא זה אצל זה, וראה בש"ע (סי' כז סעיף ט'). ולפי זה צריך שיניח התפילין באמצע, וממילא ההסתכלות בראי הויא לצורך. וכבר ביארנו בילקוט יוסף שבת כרך ב (עמוד צ) דכבר נהגו בזמן הזה להקל להסתכל בראי, ואין בזה חשש משום לא ילבש, וכמ"ש הר"ן (בפרק ב דעבודה זרה) משם הגאונים, דמה שאסור להסתכל במראה היינו במקום שאין מסתכלים בה כי אם הנשים, אבל במקום שמסתכלים בה אנשים ונשים, שרי. דתו ליכא בזה איסור לא ילבש גבר שמלת אשה.

"וכ"כ הרמ"א ביורה דעה (סי' קנו). וכ"כ המהריק"ש (סוף סי' קפב) שבמצרים נהגו להסתכל במראה אנשים ונשים. וכתב, שכן הוא דעת הרמב"ם, שהרי לא זכר דין המראה כלל. ובספר נהר מצרים (דף פז ע"ב) כתב, ויומא כי האידנא במצרים אין המראה מתכשיטי הנשים, רק מתכשיטי הבית וכו', ורואים בהם האנשים בעת צאתם לשוק לבל יהיו נוצות או כתמים על בגדיהם, שבזה התיר הרמ"א אפילו למחמירין. ע"ש. ואמנם אין להקל בזה אלא רק כשהוא לצורך גילוח, או לראות אם אין לכלוך על בגדיו, וכדומה, אבל חלילה להקל בזה לצורך סלסול בשערותיו. ופשוט."

קנד:
"אמר רב פפא לית דעניא
מכלבא ולית דעתיר מחזירא"

מה בא ללמדנו במאמר זה

ביאר הגאון מוילנא (והובאו הדברים בספר רפואת הנפש עמ' כו) על פי דברי הגמרא (פסחים ק"ח): "אמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה כל המספר לשון הרע וכל המקבל לשון הרע וכל המעיד עדות שקר בחבירו ראוי להשליכו לכלבים. שנאמר: "לכלב תשלכון אותו" וכתב בתריה "לא תשא שמע שוא" וקרי ביה לא תשיא". ולפי"ז מבואר הא דאמר רב פפא לית דעניא מכלבא ולית דעתיר מחזירא, דלכאורה אינו מובן למה מספר לנו זאת.

אלא כי באמת כל התורה מפי הגבורה שמענו, ועם כל זה אנו רואים כי לא כל הלאוין שבתורה שווים בעיני הבריות. כי יש לאוין שהעולם נזהר בהם עד מאד, כגון "ואת החזיר לא תאכלו", שאם רואה אדם בחברו שאוכל חזיר, יפרוש ממנו ולא ירצה להתחתן עמו ויבוש לדבר עמו. מאידך, יש לאו חמור מזה הרבה וקל הוא בעיני האדם וכחוק נחשב הוא בעיניהם, כגון לדבר לשון הרע. נמצא כי הלאו של "חזיר", הוא 'לאו עשיר' כי הכל יראים ממנו. והלאו דלשון הרע, הוא 'לאו עני' שאין מי שירא ממנו.

ובספר חרדים (פרק לג) כתב: "ולפעמים יתגלגל בעל לשון הרע בכלב, וכן הרגיל לאכול בשר טרפה או המאכילה לישראל, וזה רמוז בתורה דכתיב (שמות כב, ל) "ואנשי קודש תהיון לי ובשר בשדה טרפה לא תאכלו לכלב תשליכון אותו", וכתב בתריה "לא תשא שמע שוא", נמצא קרא דלכלב תשליכון אותו כתוב בין שני העונות הללו, בין אוכל טרפה ובין מספר לשון הרע, לומר לך שעל שני עוונות אלו יתגלגל האדם בכלב, כן כתבו המקובלים, והוא רמוז בדברי רבותינו שאמרו כל המספר לשון הרע ראוי להשליכו לכלבים. וזהו שרמז דוד המלך ע"ה (תהילים, כב, כא), "הצילה מחרב נפשי מיד כלב יחידתי", וסמיך ליה "אספרה שמך לאחי" וגו', לומר שאיני משתמש בלשוני לספר לשון הרע להענש בגלגול הרע הזה, אלא אני משתמש בה להללך ולהזהיר את ישראל שיגורו ממך ושיהללך."